

Bijlage D – Bronnenoverzicht, incl. overzicht afkortingen

Een ruime hoeveelheid historische literatuur over de Tweede Wereldoorlog en de nasleep voor de Joodse teruggekeerden en nabestaanden bood zicht op de algemene gang van zaken in naoorlogs Nederland. Specifiek voor de Delftse Joodse gemeente kon daarnaast dankbaar gebruik gemaakt worden van de in 1998 verschenen cultuurhistorische studie *Blijvers en voorbijgangers* van Joep Wijnberg-Stroz en Marianka van Lunteren-Spanjaard.

Voor het overzicht van Joods onroerend goed in Delft (bijlage A) vormden de *Verkaufsbücher* uit het Nationaal Archief (NA 2.09.16, inv.nr 532) het startpunt. Deze gegevens zijn aangevuld en verbeterd met behulp van:

- het kohier van de straatbelasting gemeente Delft 1943 (SAD 653, inv.nr 5439);
- het kaartsysteem van de Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Onroerende Goederen (NA 2.09.48, inv.nr 775);
- het kaartsysteem van het in beslag genomen archief van de *Niederländische Grundstücksverwaltung* (NA 2.08.101, inv.nrs 20-27);
- de leggers van het kadaster van de betrokken eigenaren, die in die gevallen voorzien zijn van het stempel 'overname beheer, verordening no. 154/1941' plus nummer en datum.

Alleen de laatste bron geeft het complete beeld van de ontvreemding, maar is zonder hulp van de andere bronnen vrijwel niet systematisch op dat kenmerk te doorzoeken.

Geraadpleegde literatuur

- Aalders, Gerard, *Berooid. De beroofde joden en het Nederlandse restitutiebeleid sinds 1945* (Amsterdam 2001)
- Blaauw, Maili, *Verschil maken? Gemeentebelastingen en rechtsherstel in naoorlogs Utrecht* (2020)
- Blij, J.W. de, *Oorlog en verzet in de Prinsenviad, 1940-1945* (Delft 2005, 3^e herziene druk 2013)
- Citroen, Michal, *U wordt door niemand verwacht. Nederlandse joden na kampen en onderduik* (z.p., 1999, herziene druk 2021)
- Lipschits, Isaac, *De kleine Sjoa. Joden in naoorlogs Nederland* (Amsterdam 2001)
- Piersma, Hinke, en Marleen van den Berg, *Ontrechting & rechtsherstel. Het Rotterdamse gemeentebestuur inzake ontrechting en rechtsherstel van Joodse oorlogsslachtoffers 1940-1955* (Amsterdam 2020) 6-7
- Piersma, Hinke, en Jeroen Kemperman, *Openstaande rekeningen. De gemeente Amsterdam en de gevolgen van roof en rechtsherstel, 1940-1950* (Amsterdam 2015)
- Schütz, Raymund, 'Het eeuwig terugkerende rechtsherstel (1945-2017)', in: *Pro memorie* (2018) 20.1, 118-141
- Schütz, Raymund, *Kille mist. Het Nederlandse notariaat en de erfenis van de oorlog* (Amsterdam 2016)
- Slaa, Robin te, 'Daar dit een immorele aanslag is'. *De houding van de gemeente Den Haag tegenover Joodse eigenaren van onroerend goed, 1940-1955* (Den Haag 2017)
- Stam, Andries van der, *De 'Gesjichte' van Andries van der Stam* (Lunel Frankrijk 2011)
- Veraart, Wouter, *Ontrechting en rechtsherstel in Nederland en Frankrijk in de jaren van bezetting en wederopbouw* (Rotterdam 2005)

Vos, Maarten-Jan, en Serge ter Braake, *Rechtsherstel na de Tweede Wereldoorlog van geroofd Joods erfgoed* (Amsterdam 2013)

Wijnberg-Stroz, Joep, en Marianka van Lunteren-Spanjaard, *Blijvers en voorbijgangers. Joden in Delft, 1850-1960* (Kampen 1998)

Geraadpleegde archieven

Nationaal Archief (NA)

2.08.101 – Kadaster, registratie van beschikkingen van het Nederlands Beheersinstituut, 1940-1959

2.08.68 – *Abteilung Feindvermögen* van het *Reichskommissariat in den besetzten Niederländischen Gebieten*, 1940-1945

2.09.16 – Nederlands Beheersinstituut, 1945-1967

2.09.16.01, 2.09.16.02 etc – Individuele dossiers

2.09.48 – Raad voor het Rechtsherstel, 1945-1967, o.a. Afdeling Onroerende Goederen

2.09.48.02 – Afdeling Rechtspraak

3.17.19 – Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Delft en omstreken: Handelsregister, 1921-1955

Stadsarchief Delft (SAD)

15 – Burgerlijke Stand, 1811-2019

16 – Bevolkingsadministratie van Delft, 1815-1995

137 – Gemeentelijke Dienst Centraal Woningbeheer, later Stichting Centraal Woonbeheer, 1923-1989

278 – Notaris R.J. Montijn, 1920-1958

575 – Gemeentepolitie, 1942-1948

594 – Kabinet van burgemeester en wethouders van Delft, 1840-1996

598 – Losse aanwinsten

653 – Gemeentebestuur Delft, 1939-1970

Krantenbank www.delpher.nl, voor onder andere:

Delftsche Courant

Veritas

Geraadpleegde websites:

- www.joodsmonument.nl

- www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/open-data/open-data-indexen (met link naar database *Verkaufsbücher*)

- www.westerborkportretten.nl

Afkortingen die in dit onderzoeksrapport gebruikt worden:

ANBO	Algemeen Nederlands Beheer van Onroerende Goederen
DC	Delftsche Courant
KvK	Kamer van Koophandel
Liro	Bank Lippmann, Rosenthal & Co
LVVS	Liquidatie van Verwaltung Sarphatistraat
Maror	Morele Aansprakelijkheid Roof en Rechtsherstel

NA	Nationaal Archief
NAGU	<i>Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen</i>
NBI	Nederlands Beheersinstituut
NGV	<i>Niederländische Grundstückverwaltung</i>
NIOD	Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies
NSB	Nationaalsocialistische Beweging
OMNIA	<i>OMNIA Treuhandgesellschaft m.b. H</i>
RvR	Raad voor het Rechtsherstel
SAD	Stadsarchief Delft
VO	<i>Verordnung</i>
VVRA	<i>Vermögensverwaltung- und Rentenanstalt</i>